

Vi är en del av Imperiet

| av Ingemar Dörfer

Unipolariteten i världspolitiken leder till framväxten av ett amerikanskt imperium.
Ett fyrtiotal stater, bland dem Sverige, ingår i imperiet.

AMERIKAS FÖRENTA STATER har råkat i allvarliga svårigheter i Irak. Gamla vänster-nostalgiker vädrar morgonluft. Den svenska intelligentsian, uppfylld av sig själv, som man säger i Amerika, låter sitt Amerikahat flöda fritt. Men så är det i alla imperier.

Vietnam, säger man drömmande. Men i Vietnam fanns avgörande faktorer som inte finns i Irak. Nordvietnam, Sovjetunionen, Kina för att nämna några. I Vietnam bestod världspolitiken av två supermakter och andra stora geopolitiska aktörer som Kina, Japan och Västeuropa. Efter det kalla krigets slut skulle bipolariteten förvandlas till denna multipolaritet trodde många realister i världspolitiken. Men det blev unipolaritet i stället. I ökande utsträckning talar man om det amerikanska imperiet.

VAD ÄR IMPERIET?

Imperiet i det här sammanhanget har inget att göra med den USA-imperialism marxister talar om, också om det betecknar Amerikas Förenta Stater.

Redan 1967 publicerade Jean-Jacques Servan Schreiber *Den Amerikanska Utmaningen* som förebådade den amerikanska dominansen över Europa. Många amerikaner var mer pessimistiska, kulminerande i Yalehistorikern Paul Kennedys *Rise and Fall of the Great Powers*, publicerad 1987, två år innan den amerikanska segern i det kalla kriget. Sedan dess har en kvalitativ förändring ägt rum som missats av många geopolitiska realister som anser att vi lever kvar i en era där trots allt Henry Kissingers fem poler i världspolitiken finns kvar. Så är det inte. Under 1990-talet växte den amerikanska ekonomin med 29 procent medan den europeiska växte med mindre än 10. Ekonomiskt, militärt, demografiskt, vetenskapligt och kulturellt växte avståndet mellan Amerika och Europa.

Det nya imperiet leds av Förenta Staterna men består av ytterligare ett fyrtiotal stater inklusive Sverige. Med den norske statsvetaren Geit Lundestads ord är det ett "empire by invitation"; Amerika är helt frivilligt invite-

rat av de andra länderna. Det är ett ideologiskt, inte territoriellt, imperium som skapar välstånd för sina medborgare. Stater runt om i världen tävlar om att bli medlemmar, inte att försöka balansera det.

Reglerna för medlemskap har bäst tydliggjorts i Europa där både NATO- och EU-medlemskap ställer krav på kandidaterna som försöker leva upp till normerna. I detta liberala imperium med liberala kapitalistiska institutioner har de stater som hör hemma genomgått ett konstitutionellt genombrott. Man har grundat och behållit liberala institutioner såsom lagar och förordningar som begränsar statens makt över individens rättigheter, som bestämmer hur lagstiftningen äger rum, och som efterlevs. William Odom och Robert Dujarric försöker definiera omfånget i *America's Inadvertent Empire*. Trots att samtliga EU- och Nato-medlemmar tillhör imperiet är det fortfarande osäkert om följande stater har uppnått eller konsoliderat detta genombrott och i längden kan stanna kvar, Tjeckien, Grekland, Turkiet, Ungern, Polen, Rumänien, Slovakien, Slovenien,

Bulgarien och de tre baltiska staterna. Av de elva utanför Europa är bara Kanada, Australien, Japan och Nya Zeeland säkra. Till de osäkra hör fortfarande Mexico, Filippinerna, Singapore, Sydkorea, Taiwan, Thailand och Israel. Alla imperiets stater utom de exneutrala och Mexico är militärt allierade med Ame-

rika, men viktigare för medlemskapet är de liberala institutionerna som gör exempelvis Sydkorea och Rumänien till osäkrare medlemmar än Sverige och Irland.

Detta imperium består oberoende om republikaner eller demokrater regerar i Amerika. I Europa är det också oberoende av om socialdemokrater eller borgerliga partier är vid makten. Tonen är annorlunda, men CDU eller SPD innebär inte så stor skillnad i Tyskland, Tories eller Labour i Storbritannien är inte heller avgörande.

Andra geopolitiska aktörer hör inte till imperiet och kan inte gå med ens genom "koalitioner av villiga" eftersom strukturreformer behövs. Ryssland, Kina, Indien, stora delar av Asien, Arabvärlden, Afrika och Latinamerika står utanför. Där finns också de största hoten mot

"Det nya imperiet leds av Förenta Staterna men består av ytterligare ett fyrtiotal stater inklusive Sverige."

Härskare över ett tidgare imperium: den romerske kejsaren Konstantin. Huvud till kolossalstaty från 300-talet, numera i Vatikanen.

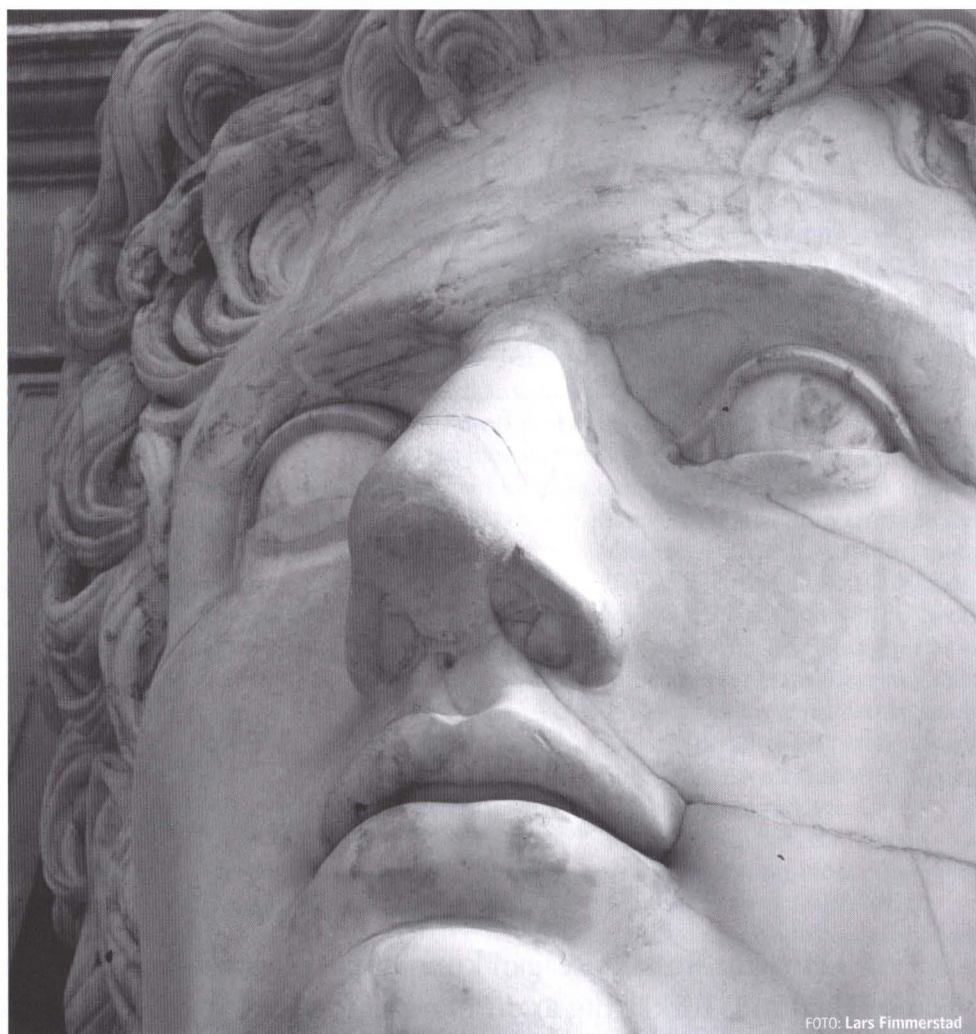

FOTO: Lars Fimmerstad

imperiet; terroristgrupper och massförstörelsevapen i fiendliga länder.

GAMLA TANKEGÅNGAR, NYTT IMPERIUM

Just detta att Sverige tillhör imperiet men ändå håller fast vid gamla geopolitiska tankegångar som nu är irrelevanta, förklarar vilshenheten. Man kan inte tillhöra EU med bibehållen neutralitet och utan solidaritet med de andra medlemmarna. Man kan inte hoppas att Amerika förlorar i Irak och drar sig ur, för det innebär ett nederlag för det imperium vi tillhör. EU spelar genom sin stora ekonomiska makt en viktig roll inom imperiet, men saknar både vilja och budget att verka på ett avgörande sätt militärt utanför Europa. I denna Hobbessiska värld klarar sig inte EU utan Amerika. Det klarar inte av att förenas mot Amerika, eftersom många europeiska länder föredrar att domineras på avstånd av Amerika hellre än att behärras på nära håll av Tyskland eller Frankrike. Enda sättet att nå inflytande i Washington är således att samarbeta med Amerika.

När Sveriges centerledare säger att en EU-trupp är smakligare än NATO tycks hon inte inse att det är nästan exakt samma trupp i båda fallen, eftersom samtliga EU länder utom Sverige, Finland, Österrike, Irland, Cypern

och Malta nu också är NATO länder. När därför två prominenta amerikanska gäster i Stockholm, NATO ambassadören Nick Burns och Brookings chefen Strobe Talbott inom loppet av några veckor uppmanar Sverige och Finland att som EU medlemmar också gå med i NATO säger de i praktiken att "Alla vet att ni är gamla respekterade medlemmar av imperiet. Ni deltar i praktiken i alla våra aktioner, bistår de andra imperiemedlemmarna i stort och smått, investerar, exporterar, importerar som alla vi andra. Ert koketta anspråk på särbehandling i NATO-sammanhang är inte intressant längre och krånglar till er beslutsprocess. Gör som ni vill men tro inte att vi längre bryr oss om era säregenheter. Europa är fritt och helt. Alla vet att de stora problemen ligger i det större Balkan som sträcker sig från Magreb till Indonesien. Därför har vi inför NATO:s möte i Istanbul lanserat begreppet "The Strategic Shift". Vi planerar att erbjuda Georgien och Azerbajdzan en gräddfil in i NATO. För Guds skull Sverige, hyfsa ekvationen och bli medlemmar som alla andra anständiga européer".

Ingemar Dörfer (ingemar.dorfer@foi.se) är forskningschef vid Totalförsvarets Forskningsinstitut, FOI.